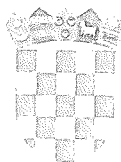

02. AVR. 2012

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE

Klasa: UP 1-612-08/12-05/0032

Ur. broj: 532-04-02-02-2-12-1

Zagreb, 6. veljače 2012.

Ministarstvo kulture na temelju članka 10. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine“, broj 69/99, 151/03, 157/03, Ispravak 87/09, 88/10, 61/11) i članka 3. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 89/11), donosi

RJEŠENJE

1. **Mediterranska prehrana na hrvatskom Jadranu** stavlja se pod preventivnu zaštitu do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra, sukladno članku 12. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, a najduže tri godine od dana donošenja ovog rješenja.

2.

Za kulturno dobro iz točke 1. ovog rješenja utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite:

- osigurati dostupnost dobra javnosti;
- poticati sudjelovanje zajednice i grupa koje baštine dobro u identificiranju, definiranju, izvođenju i prenošenju dobra;
- popularizirati i promovirati kulturno dobro održavanjem prezentacija, stručnih skupova, smotri folkloru, festivala, putem elektroničkih medija, audio i video zapisa i na drugi način;
- poticati prenošenje i njegovanje kulturnog dobra u izvornim i drugim sredinama;
- izobraziti stručni kadar za prenošenje znanja i vještina putem seminara, radionica, formalnog i neformalnog obrazovanja;
- nastaviti sa istraživanjem dobra, primjerenim dokumentiranjem u svim oblicima i načinima suvremenog bilježenja, te stručnim i znanstvenim vrednovanjem;
- štiti dobro prepoznajući procese globalizacije i društvene transformacije, kako bi se izbjegla opasnost nestajanja ili uništenja.

Nositelj dobra dužan je provoditi mjere zaštite radi njenog očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra, pridržavajući se njegove povijesno-tradicijske matrice i pojavnosti.

3.

Na navedeno nematerijalno kulturno dobro iz točke 1. izreke ovog rješenja primjenjuje se Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svi propisi koji se odnose na kulturna dobra.

4.

Predmetno nematerijalno dobro, upisat će se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske - Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara.

5.

Žalba ne odgoda izvršenje ovog rješenja.

O b r a z l o ž e n j e

Mediterranska prehrana na hrvatskom Jadranu, njegovoj obali, otocima i dijelu zaleđa, uvjetovana je ekološkim, klimatskim, povijesnim i kulturnim čimbenicima Mediterana. Ta se vrsta prehrane u Hrvatskoj, kao i u ostalim zemljama na području Mediterana, očituje u društvenoj, duhovnoj i materijalnoj sferi svakodnevnog života, te u običajima životnog i godišnjeg ciklusa. Mediteranska prehrana temelj je identiteta ljudi koji žive na tom prostoru, te je tekovina raznih kultura i utjecaja, koje se kontinuirano prenose s koljena na koljeno. Ujedno je i jedinstvena zbog posebnih karakteristika hrvatskog Jadrana, što se ponajviše očituje u običajima i obredima te govoru (nazivima jela, lokalnim riječima koje opisuju pripremu hrane i dr.).

Vezanost uz prirodu i prirodne izvore hrane važna je karakteristika te prehrane, a ribarstvo i poljoprivreda kao osnova te prehrane važno su polazište za daljnje razvijanje tog geografskog područja u smjeru očuvanja prirodne baštine i jačanja gospodarstva. Raznovrsna znanja i umijeća povezana s prehranom na hrvatskom Jadranu potrebno je očuvati i prenijeti novim generacijama kako se ne bi izgubila uslijed suvremenog načina života.

Tradicijski pripremljena hrana, kao i hrana pripremljena od lokalnih namirnica bitan je dio brojnih svečanosti i događanja, te u novije vrijeme i dio turističke ponude koju je potrebno kvalitetno razvijati zbog dugoročnog utjecaja na spomenuto područje.

Kontinuirana naseljenost, te povijesna, trgovinska i kulturna povezanost s područjem Sredozemlja od, ponegdje pretpovijesnih, a uglavnom svugdje od antičkih vremena do danas, ogleda se, između ostalog, u konceptu mediteranske prehrane prisutne u životu stanovnika jadranskog područja, otoka i dijela zaleđa, kako njihovoj tradicijskoj kulturi, tako i u aktualnoj kulturi svakodnevice.

Mediteranski model prehrane temelj je gotovo čitavog kulinarskog sustava obale, otoka i dijela zaleđa. Medusobna veza prirodnih resursa i ljudskih potreba te posljedično i ljudske vještine, odražava se na prehrani stanovnika. Život u suglasju s prirodnim blagodatima osnova je takvog života i prehrane. Prehrana se razlikuje među pojedinim mjestima (u prošlosti se razlikovala i među društvenim slojevima), a može se podijeliti na ribarsku (osim u dijelu zaleđa) i težačku ili na njihovu kombinaciju, što je vrlo čest slučaj na otocima. Temelj te prehrane svodi se na uporabu određenih namirnica, pripremu jela od tih namirnica, te njihovu pripremu i konzumaciju u određenim uvjetima (svakodnevici ili blagdanima).

Maslina i vinova loza kulture su koje se već stoljećima uzgajaju na području hrvatskog Jadrana i njih se mnogo i na razne načine koristilo u pripremi hrane, a i danas su važni proizvodi povezani ne samo s konzumacijom nego i s kulturnim identitetom tih stanovnika. Osim u dijelu zaleđa, na navedenom području neizostavno je konzumiranje ribe i morskih plodova, no također i mesa (kozjeg, ovčjeg, svinjskog, peradi i dr.), a u nekim dijelovima i divljači. Raznoliko povrće, mahunarke, žitarice i razno samoniklo bilje dopunjavaju navedenu osnovu prehrane. Bilje se, osim u prehranbene, koristi i u ljekovite svrhe.

Mlijeko se prerađuje i koristi na razne načine, a od proizvoda su posebno poznati brojni kvalitetni sirevi.

U svečanim i blagdanskim prigodama pripremaju se i razne slastice, poput kolača i torti, većinom od namirnica dostupnih u obližnjoj prirodi: orašastih plodova (badema, oraha, lješnjaka), sušenog voća i plodova (smokava, kore limuna i naranče, rogača, i dr.).

Osim povezanosti prirode i prehrane, važno je napomenuti njezinu društvenu i socijalnu komponentu koja se u prošlosti intenzivnije očitovala u životu ljudi, no mi danas nije zanemariva. Medusobna ispomoć i razmjena namirnica između ribarskih i težačkih obitelji, namirivanje onih lošijega imovinskog stanja od strane imućnijih obitelji i sl., činjenice su koje opisuju svakodnevnicu tog područja u prošlosti. Povezanost članova obitelji očitovala se u udruživanju prilikom poslova vezanih uz prikupljanje prehrambenih proizvoda (berba grožđa ili maslina), kao i svakodnevnoj pripremi obroka te zajedničkom objedu. U pripremi hrane na razne načine sudjelovali su svi članovi obitelji bez obzira na generacijsku pripadnost. Djeca su se od malenih nogu pripremala na suživot s prirodom i na korištenje njezinih resursa. U spomenu tradicijske kuhinje hrvatskog Jadrana i dijela zaleđa bitna je uloga žene u očuvanju tradicije, posebice prijenosu kulinarskoga znanja budućim naraštajima.

Inicijativa pojedinaca i određenih grupa danas pridonosi razvijanju svijesti i prenošenju znanja o zanimljivoj i bogatoj prošlosti svojih mjesta. Tradicijski se način života, u uglavnom ruralnim zajednicama, posebice izmijenio nakon Drugoga svjetskog rata, kada je uslijed procesa deagrarizacije i industrijalizacije zemlje, velik broj mlađeg i radno aktivnoga stanovništva iseljavao, većinom u gradove. Kao jedan od usporednih procesa, odvija se i napuštanje poljoprivrede kao osnovne djelatnosti, razvijanje turizma te stoga i prostorno premještanje. Ove su promjene djelomično utjecale i na tradicijski način prehrane na području hrvatskog Jadrana, njegove obale, otoka i dijela zaleđa, iako se u tom segmentu, posebice u blagdansko vrijeme, gotovo svugdje još uvijek vjerno čuva tradicija.

Potreba za očuvanjem, ali i za interpretiranjem i prezentiranjem posebice je izražena s obzirom na turističku razvijenost prostora na kojima ove zajednice žive. Glavnina zajednice u kontekstu obiteljskog života svakodnevno obnavlja tradiciju mediteranske prehrane. Bavljenje mediteranskom prehranom odvija se i u okviru djelovanja udruga civilnoga društva, kulturnih institucija i pojedinaca, čime se potvrđuje percepcija mediteranske prehrane kao vlastitoga kulturnog naslijeđa, vrijednog daljnjeg prenošenja. Kako je dosad umijeće pripreme tradicijskih jela, znanje i vještina proizvodnje, prerade ili ulova namirnica pripadalo domeni prenošenja znanja usmenim putem, zajednice u novije vrijeme izrađuju raznovrsne zapise tih umijeća.

Mediteranska se prehrana u zajednicama hrvatskog Jadrana, njegove obale, otoka i dijela zaleđa svakodnevno živi i obnavlja u trenucima zajedničkoga blagovanja, ali ipak s izmjenama koje su nastale uslijed gospodarskih promjena. Primjerice, meso se sredinom 20. stoljeća jelo samo nedjeljom i blagdanima, dok je posljednjih 30-40 godina učestalije u prehrani. Također, kruh se pekao jednom tjedno za čitavu obitelj od domaće uzgojenih žitarica. I to se promijenilo smanjenjem udjela poljoprivrednog stanovništva, povećanjem dostupnosti industrijskih prehrambenih proizvoda te, u slučaju otoka, boljom komunikacijom s kopnom.

Prehrambena samodostatnost ruralnih domaćinstava karakteristična za ratno i poslijeratno razdoblje 20. stoljeća te uistinu tijesna povezanost prehrane s okolišem i prirodnim sezonskim ritmom, danas ipak nije toliko prisutna. No vrijednost i posebno ekološkičnost mediteranske prehrane ipak je nanovo prepoznata, te se u okviru djelovanja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i poljoprivrednih zadruga, nastoji nanovo obnoviti

djelomično napuštene kulture (npr. maslina, vinova loza). Također, nanovo se otkrivaju pomalo zaboravljeni recepti za prehrambene i ljekovite pripravke od samoniklih mediteranskih biljaka.

I dalje je prisutna razlika svakodnevne i blagdanske prehrane pri čemu su primjetno veće promjene nastale u svakodnevnoj prehrani. Obiteljski, a naročito vjerski rituali dosljedno njeguju tradicijski način prehrane.

Donošenjem ovog rješenja, sukladno članku 11. stavka 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara na predmetno dobro primjenjuju se citirani Zakon, kao i svi drugi propisi koji se odnose na kulturna dobra.

Sukladno članku 11. stavak 2. istog Zakona, točkom 4. izreke ovog rješenja, određena je obveza upisa predmetnog dobra u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu preventivno zaštićenih dobara.

Sukladno članku 10. stavak 6. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, žalba protiv ovog rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

Iz gore navedenih razloga riješeno je kao u izreci.

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Povjerenstvu za žalbe pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske u roku 15 dana od primitka ovog rješenja. Žalba se predaje tijelu neposredno ili šalje poštom preporučeno Ministarstvu kulture, Povjerenstvo za žalbe, Runjaninova 2, 10000 Zagreb, a može se izjaviti i usmeno u zapisnik. Na žalbu se, sukladno članku 7. stavku 1. točki 19. Zakona o upravnim pristojbama („Narodne novine“, broj 8/96, 77/96, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 116/00, 163/03, 17/04, 110/04, 141/04, 150/05, 153/05, 129/06, 117/07, 25/08, 60/08, 20/10, 69/10) ne plaća upravna pristojba.

Dostaviti:

1. Splitsko-dalmatinska županija, Domovinskog rata 2, 21000 Split (s povratnicom)
2. Šibensko-kninska županija, Trg Pavla Šubića 1/2, 22000 Šibenik (s povratnicom)
3. Zadarska županija, Božidara Petranovića 8, 23000 Zadar (s povratnicom)
4. Županija Dubrovačko-Neretvanska, Gundulićeva poljana 1, 20000 Dubrovnik (s povratnicom)
5. Istarska županija, G. Martinuzzi 2, 52220 Labin (s povratnicom)
6. Primorsko-goranska županija, Ciottina 17b/1, 51000 Rijeka (s povratnicom)
7. Ličko-Senjska županija, Franje Tuđmana 4, 53000 Gospić (s povratnicom)
8. Etnografski muzej Zagreb, Mažuranićev trg 14, 10000 Zagreb (s povratnicom)
9. Etnografski muzej Istre, Trg Istarskog razvoda 52000, Pazin (s povratnicom)
10. Narodni muzej Zadar, Poljana pape Aleksandra 3 4 23000, Zadar (s povratnicom)
11. Muzej Grada Šibenika, Gradska vrata 3, 22000 Šibenik, (s povratnicom)
12. Etnografski muzej Split, Bernardinova 1 21000, Split (s povratnicom)
13. Dubrovački muzeji: Etnografski muzej, Od Rupa 3, 20000 Dubrovnik, (s povratnicom)
14. Institut za etnologiju i folkloristiku, Šubićeva 42, 10000 Zagreb (s povratnicom)
15. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine
 - Konzervatorski odjel u Rijeci, Užarska 26, 51000 Rijeka
 - Konzervatorski odjel u Puli, Ul. Grada Graza 2, 52000 Pula
 - Konzervatorski ured u Poreču, Sv. Maura 16a, 52440 Poreč
 - Konzervatorski odjel u Gospiću, Budačka 12, 53000 Gospić
 - Konzervatorski odjel u Trogiru, Gradska 41, 21220 Trogir
 - Konzervatorski odjel u Zadru, I. Smiljanića 3, 23000 Zadar
 - Konzervatorski odjel u Šibeniku, J. Čulinovića 1/3, 22000 Šibenik
 - Konzervatorski odjel u Splitu, Porinova bb, 21000 Split
 - Konzervatorski odjel u Dubrovniku, C. Zuzorić 6, 20000 Dubrovnik
 - Konzervatorski odjel u Imotskom, A. Starčevića 7, 21260 Imotski
 - Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, ovdje
 - Pismohrana, ovdje

L 04 AVR. 2012

REPUBLIC OF CROATIAN° 0341
The implementation of the UNESCO 2003 Convention for the Safeguarding of the
Intangible Cultural Heritage
National inventory

The central national body responsible for the protection of cultural heritage, including intangible cultural heritage and for setting up the inventory is the Ministry of Culture and its Administration for the Protection of Cultural Heritage, with 21 local conservation departments throughout Croatia. A separate Department for the Protection of Intangible Cultural heritage was founded within the Administration in 2004. Earlier, in 2002, a special Advisory Committee for Intangible Cultural Heritage was established within the Ministry. The Committee is composed of 7 experts from various scientific and expert institutions who cover specific types of intangible heritage, with the purpose of encouraging its legal and practical protection, preservation and promotion, both at the national and international levels.

In line with the provisions of Article 9 of the 1999 Croatian Act on the Protection and Preservation of Cultural Goods, which includes the category of intangible cultural heritage, elements of intangible cultural heritage have been inscribed as intangible heritage goods in the **Register of Cultural Goods of the Republic of Croatia**, a public record kept by the Ministry of Culture.

The format of the register is a List in which each element is given a number and a name. For each element an official document (resolution) is drafted describing the element and pronouncing it to be an intangible cultural property. In addition there may be photographs, video and audio recordings and other documentation accompanying the entry.

According to the 1999 Act, cultural properties are registered in the Register, which consists of three Lists:

- List of registered cultural goods
- List of cultural goods of national significance
- List of cultural goods under preventive protection

Croatia has **101** different ICH elements registered on the List of Registered Cultural Goods and **8** ICH elements in the List of Cultural Goods under Preventive Protection.

The local conservation departments of the Ministry, the Institute for Ethnology and Folklore Research, the Institute for Croatian Language and Linguistics, and local communities (museums, cultural-artistic societies, non-governmental organisations, bearers, etc.) have submitted proposals.

The Minister of Culture (according to Article 6) issues a formal Resolution, after the procedure from application (usually the local community and NGOs) to expert evaluation (the Committee for ICH and various experts).

The List is continuously amended by the addition of new intangible cultural goods. There are currently some 150 phenomena of intangible heritage under procedure for inscription on the List of Registered Cultural Goods.

Inscriptions in the Register are based on Article 9 of the 1999 Act for the Protection of Cultural Heritage (Official Gazette 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10 and 61/11) which states that "intangible cultural goods may be various forms and expressions of spiritual origin transmitted orally or otherwise, especially:

- language, dialects, speeches, toponyms, oral expressions and oral literature of all kind;
- folk creativity in the area of music, dance, play, customs, ceremonies, rituals, as well as other traditional and folk values;
- traditional artistry and craftsmanship”.

The basis for inscribing an ICH element in the Register is usually the category of the element, however in some cases it may be categorized differently, e.g. according to the needs and possibilities of the community regarding its safeguarding. The final text describing the element includes both its territorial range and identifies its bearers.

These criteria form a “checklist” of conditions which must be met before the Commission for Intangible Cultural Heritage proposes inscription in the Register of Cultural Property of the Republic of Croatia:

- the element belongs to one or more categories of intangible heritage, according to Article 9 of the Act
- the element is in accordance with international human rights instruments, requires mutual respect between communities and is in harmony with sustainable development
- the community has identified the element as part of its cultural heritage
- the element gives the community and individuals a sense of identity and continuity
- the element is part of the community and is transmitted and constantly recreated
- the element contributes to the diversity of the ICH in the Register, testifying to cultural diversity and human creativity
- the above-mentioned consent of the community concerned is accompanied by appropriate documentation and feasible safeguarding measures

Communities and bearers usually send applications on forms produced by the Ministry of Culture for inscription in the Register, in which they describe the element according to the following:

- the name(s) of the element,
- the name and the contact details of the person/subject submitting the element,
- a description of the element, including a historical overview (if possible), its present status and significance for the community,
- safeguarding measures needed
- any additional information, such as photographs, video and audio recordings, etc.

They also send additional documentation and proposals for further safeguarding measures. If they apply for financing once the element is inscribed, they must submit a report on the implementation of safeguarding projects.